

بررسی سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گیلان

پژوهشگران: سارا بی شیوه مقدم^۱، ساقی موسوی^{۲*}، زهرا (رامش) مجد تیموری^۳،

عاطفه قنبری خانقاه^۴، احسان کاظم نژاد لیلی^۵

(۱) کارشناسی ارشد پرستاری، مرکز آموزشی درمانی هفده شهریور رشت، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران
(۲) گروه پرستاری (داخلی - جراحی)، مربی، دانشکده پرستاری و مامایی رشت، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران
(۳) گروه پرستاری (داخلی - جراحی)، مربی، دانشکده پرستاری و مامایی رشت، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران
(۴) گروه پرستاری (داخلی - جراحی)، دانشیار، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران
(۵) آمار حیاتی، دانشیار، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۱۲/۱۸

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۵/۱۸

چکیده

مقدمه: اجتماعی شدن حرفه‌ای فرآیندی است که طی آن افراد، ارزش‌ها، هنجارها، رفتارها و مهارت‌های اجتماعی مرتبط با یک حرفه را کسب می‌نمایند و حس هویت نسبت به یک رشته تخصصی را درونی می‌سازند. این فرآیند با ورود به برنامه آموزش پرستاری آغاز می‌شود و با اتمام این دوره و ورود به محیط‌های کاری ادامه می‌یابد. بدین ترتیب شکل‌گیری پرستاری به عنوان یک حرفه از طریق اجتماعی شدن حرفه‌ای صورت می‌گیرد.

هدف: هدف از این مطالعه تعیین سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گیلان می‌باشد.

روش کار: پژوهش حاضر یک مطالعه مقطعی از نوع توصیفی - تحلیلی است و جامعه پژوهش را کلیه دانشجویان کارشناسی پیوسته پرستاری دانشکده شهید بهشتی رشت (۲۱۱ نفر) تشکیل می‌دادند که از طریق سرشماری وارد مطالعه شدند. ابزار مورد استفاده پرسشنامه‌ای محقق ساخته و برگرفته از ابزار شهیم و Chao و همکاران بود که بعد از تعیین روایی و پایایی در اختیار نمونه‌ها قرار گرفت. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی (آزمون تی مستقل و همبستگی پیرسون و آنالیز واریانس یک طرفه و توکی) تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج: در ارتباط با سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای نتایج نشان داد که در بررسی کلی، ۱۹ درصد واحدهای مورد پژوهش از سطح متوسط واکثر نمونه‌ها (۸۱٪) از سطح خوب اجتماعی شدن حرفه‌ای برخوردار بودند و اجتماعی شدن حرفه‌ای با عواملی از قبیل تأهل ($P=0/045$)، سن ($P=0/029$ ، $r=0/151$)، محل سکونت خانواده ($P=0/04$)، تحصیلات مادر ($P=0/023$)، کار دانشجویی ($P=0/031$)، مدرسین نظری ($P=0/0001$)، مدرسین بالینی ($P=0/032$)، داشتن اطلاعات راجع به حرفه پرستاری قبل از ورود به رشته ($P=0/0001$)، منطبق بودن تصویر ذهنی قبلی از این حرفه با واقعیت‌های موجود ($P=0/0001$)، علاقه به رشته ($P=0/0001$) ارتباط آماری معنی‌داری داشته است.

نتیجه‌گیری: سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری قابل قبول می‌باشد. شناخت وضعیت اجتماعی شدن حرفه‌ای می‌تواند توجه مسئولین را، در راه نیاز به فراهم کردن امکان تجربه و استقلال بیشتر در عمل و در مجموع فراهم نمودن شرایط ارائه مراقبت پرستاری به صورت اصولی جلب نماید.

کلیدواژه: اجتماعی شدن، دانشجویان پرستاری، آموزش پرستاری

مقدمه

شدن با یادگیری هنجارها و نقش‌های خانواده و خرده فرهنگ‌های آن آغاز می‌گردد. طی این فرآیند، فرد خود را درون اعضای یک گروه و با فرهنگ خاص آن گروه تطبیق می‌دهد (۱). از جمله مفاهیم مطرح که در بسیاری از موارد بجای مفهوم اجتماعی شدن بکار گرفته شده مفهوم

اجتماعی شدن فرآیندی است که در سرتاسر زندگی انسان‌ها جریان دارد (۱). طی این فرآیند که حاصل تعامل فرد، محیط و ارتباطات بین فردی است (۲)، افراد امکان می‌یابند؛ نقش‌ها، ارزش‌ها و موقعیت‌های لازم برای حضور در سازمان‌های اجتماعی را فرا گیرند. فرآیند اجتماعی

اجتماعی شدن حرفه‌ای است (۳). اجتماعی شدن حرفه‌ای فرآیندی است که طی آن افراد، هویت شخصی خود را بدست می‌آورند و ارزش‌ها، هنجارها، رفتارها و مهارت‌های اجتماعی مناسب و مرتبط با یک حرفه را از طریق دانش، نگرش و مهارت‌ها کسب می‌نمایند و حس هویت و تعهد نسبت به یک رشته تخصصی را درونی می‌سازند (۴). به علاوه اجتماعی شدن حرفه‌ای دربرگیرنده سه طبقه هویت حرفه‌ای، تعلق حرفه‌ای و یادگیری مفاهیم و مهارت‌های حرفه‌ای است. پذیرش هویت جدید به عنوان پرستار برای دانشجویان اهمیت دارد. آنها از یک سو توانایی خود را برای ایفای نقش‌های پرستار بررسی می‌کنند و از سویی دیگر ابعاد مختلف حرفه پرستاری را از نظر تناسب با اهداف و خواسته‌های خود ارزیابی می‌کنند. تعلق حرفه‌ای نشان می‌دهد یکی از جنبه‌های مهم تجربه دانشجویان این است که از سوی پرستاران و سایر اعضای تیم درمان به عنوان عضوی از گروه یا عضوی از حرفه پذیرفته شوند (۵). بنابراین اجتماعی شدن حرفه‌ای زمانی تحقق می‌یابد که هر فردی برای موفقیت در هر حرفه‌ای از دانش و مهارت کافی و مورد نیاز آن حرفه برخوردار باشد (۶).

پدیده توانمندی حرفه‌ای / حرفه‌ای شدن نه تنها از مفاهیم بنیادی و پایه‌ای پرستاری است (۷)، بلکه بخشی از فرآیند «اجتماعی شدن» حرفه نیز قلمداد می‌شود و باید در طول دوره تحصیل تقویت و تثبیت گردد. زیرا دانشجوی پرستاری با اجتماعی شدن حرفه‌ای می‌تواند تعهد لازم در این حرفه را به دست آورد و با مشکل‌گشایی و رعایت مقررات و تفکر انتقادی لازم، مانند یک پرستار عمل کند (۲). لذا می‌توان اذعان داشت که تصمیم‌گیری بالینی جزئی اساسی از عملکرد حرفه‌ای پرستاران بوده و متمایزکننده پرستاران حرفه‌ای از پرسنل غیرحرفه‌ای است (۸). بررسی‌های مرتبط با فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری بیانگر این است که اولین و حساس‌ترین مرحله زمانی است که فرد به عنوان دانشجوی پرستاری وارد محیط آموزشی و یا محیط کارآموزی خود می‌شود (۷). دین محمدی معتقد است اجتماعی شدن حرفه‌ای که پیامد خواسته یا ناخواسته فرآیند آموزشی و

فرآیندهای محیط کار به شمار می‌آید، جنبه‌ای حیاتی از تکامل دانشجویان پرستاری است. وی می‌افزاید این فرآیند با ورود افراد به برنامه آموزش پرستاری آغاز می‌شود و با اتمام دوره آموزش پرستاری و ورود به محیط‌های کاری ادامه می‌یابد (۱). بدین ترتیب شکل‌گیری پرستاری به عنوان یک حرفه از طریق اجتماعی شدن حرفه‌ای آنان صورت می‌گیرد. بنابراین لازم است که فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای، در زمانی که فارغ التحصیلان جدید کار خود را به عنوان پرستار در یک مرکز مراقبت سلامتی شروع می‌کنند، مورد توجه قرار گیرد. زیرا این امر بر روی پایداری سازمان، تعهد، رضایت شغلی، ارتباط مؤثر، توافق با همکاران و علایق آنان تأثیرگذار خواهد بود (۹). در حقیقت مهم‌ترین پیامدهای مثبت اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری، کسب هویت حرفه‌ای، سازگاری با نقش‌های حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای و سازمانی و در نتیجه بهبود کیفیت مراقبت از مددجویان می‌باشد (۱). Taylor معتقد است اجتماعی شدن حرفه‌ای ناکافی با درخواست ترک کار یا جابجایی در بیمارستان همراه است. همچنین مدیریت ضعیف در اولین تجارب حرفه‌ای فارغ التحصیلان پرستاری می‌تواند منجر به کاهش علاقه، سودمندی، تضعیف روحیه و کاهش مراقبت از بیماران شود (۱۰). لذا اجتماعی شدن حرفه‌ای فرآیند توسعه مهارت‌ها، دانش، رفتار و تعهد حرفه‌ای می‌باشد که به طور هم‌زمان با فرآیند آموزشی اتفاق می‌افتد (۱۱). Price براساس نتایج مطالعه خود در خصوص میزان در حال گسترش کناره‌گیری دانش‌آموختگان پرستاری اعلام می‌کند که بین ۳۰ تا ۶۱ درصد از فارغ التحصیلان جدید پرستاری تمایل به کناره‌گیری از شغل طی اولین سال تجربه حرفه‌ای خود دارند (۱۲). یافته‌های مطالعه‌ای در امریکا نشان داد، پرستاران تازه فارغ التحصیل، در اولین سال استخدام به میزان ۳۰ درصد و در دومین سال به میزان ۵۷ درصد، تقاضای کناره‌گیری داوطلبانه دارند. در همین مطالعه از تمایل پرستاران به ترک موقعیت فعلی در اولین سال تجربه حرفه‌ای به میزان ۶۱/۵ درصد در کانادا نیز استناد شده است (۱۳). بررسی‌ها نشان می‌دهند که فرآیند

اجتماعی شدن حرفه‌ای در دانش آموختگان پرستاری، تحت تأثیر تفاوت‌های موجود بین ارزش‌های آرمانی که توسط دانشکده‌های پرستاری حمایت می‌شود و واقعیت‌های محیط‌های بالینی می‌باشد. که این امر همواره بعنوان یک «شوک حقیقی» برای دانشجویان این رشته محسوب می‌شود (۵). بنابراین زمانی که کارآموزان کار خود را بعنوان یک پرستار آغاز می‌کنند، با تناقض در نقش آرمانی و نقش واقعی‌شان مواجه می‌شوند که این امر مهم موجبات نگرانی آنان را فراهم می‌آورد. لذا در این شرایط پراسترس، غالباً آنها به جای اینکه برای سازگاری مبارزه کنند، بطور مکرر از موقعیت ایجاد شده، گریزانند (۱۳). بدین لحاظ پراسترس‌ترین زمان برای پرستاران، سه ماهه اول استخدام آنان بعنوان یک پرستار فارغ التحصیل، محسوب می‌شود (۱۴). آنچه مسلم است، علی‌رغم اهمیت نقش تشریح و شفاف‌سازی کاربرد مفهوم اجتماعی شدن در حرفه پرستاری که آغازی برای تحقیق و توسعه بیشتر مفهوم و گسترش دانش پرستاری است (۱)، تاکنون مطالعات معدودی در خصوص فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای در دانشجویان پرستاری قبل از ورود آنان به مرحله رسمی و بالینی حرفه‌ای کشورمان صورت گرفته است لذا پژوهشگر با تأکید بر موارد فوق و همچنین براساس تجارب کاری بر این اعتقاد است که نتایج پژوهشی در خصوص فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای در دانشجویان پرستاری نه تنها می‌تواند به برنامه‌ریزی جهت توانمندی دانشجویان پرستاری کمک نماید به گونه‌ای که قادر باشند عملاً در محیط بالین ایفای نقش نمایند؛ بلکه می‌تواند در جهت ارتقای نظام سلامت و ایفای بهتر نقش پرستاری نیز مفید واقع شود.

روش کار:

پژوهش حاضر مطالعه‌ای مقطعی از نوع توصیفی - تحلیلی می‌باشد که در سال ۱۳۹۲ در دانشگاه علوم پزشکی گیلان انجام گردیده است. جامعه پژوهش را کلیه دانشجویان ترم دوم تا هشتم پرستاری تشکیل می‌داد که حداقل یک واحد از کارآموزی بالین را گذرانده بودند. عدم اشتغال به کار در حین تحصیل و عدم انتقالی یا مهمان

بودن در دانشگاه محل انجام پژوهش معیار ورود به تحقیق بود ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه‌ای برگرفته از عبارات مندرج در ابزار استفاده شده توسط شهیم (۲) و برخی از گویه‌های ابزار اجتماعی شدن حرفه‌ای ارائه شده توسط Chao و همکاران (۱۵) مشتمل بر دو بخش می‌باشد: بخش اول شامل ۲۰ عبارت جهت بررسی ویژگی‌های فردی - اجتماعی و همچنین، حاوی سؤالاتی بود که اطلاعاتی را در رابطه با سوابق کاری و تحصیلی، داشتن الگوی پرستاری، داشتن اطلاعات و علاقه به پرستاری قبل از قبولی در این رشته و علت انتخاب این رشته را مورد پرسش قرار می‌داد. بخش دوم پرسشنامه شامل ۴۸ سوال پنج گزینه‌ای در طیف لیکرت بود که سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری را در چهار حیطة {حیطه ارزش‌گذاری و شناخت از حرفه (سؤالات شماره ۱۱ - ۱)، حیطة مهارت‌های حرفه‌ای (سؤالات ۳۵ - ۱۲)، حیطة مدیریت و سیاست‌های سازمانی (سؤالات ۴۵ - ۳۶)، حیطة ارتباطات بین فردی (سؤالات ۴۸ - ۴۶)} بررسی نمود. در این پژوهش دانشجو باید میزان موافقت خود در مورد هر گزینه را با انتخاب عددی بین یک (نشان‌دهنده پاسخ "بسیار کم") تا پنج (نشان‌دهنده پاسخ "بسیار زیاد") اعلام می‌کرد. در صورتی که میانگین نمرات به دست آمده در هر حیطه، در دامنه بین صفر تا ۳۳ درصد میانگین نمرات آن حیطه قرار می‌گرفتند، به عنوان ضعیف، در دامنه بین ۳۳ تا ۶۶ درصد بعنوان متوسط و در دامنه بین ۶۶ تا ۱۰۰ درصد بعنوان خوب در نظر گرفته می‌شدند. جهت تعیین اعتبار محتوایی، این ابزار در اختیار ۱۱ نفر از اساتید رشته پرستاری قرار داده شد و با استفاده از نظرات و پیشنهادات ارائه شده از سوی اساتید فوق و انجام اصلاحات لازم و تعیین شاخص نسبت روایی محتوا و شاخص روایی محتوا (CVR&CVI)، پرسشنامه تدوین شد. در نهایت جهت تعیین اعتماد علمی/ پایایی ابزار یک مطالعه مقدماتی و به صورت پایلوت بر روی ۲۰ دانشجو انجام گردید. جهت تعیین سازگاری درونی ابزار از ضریب الفای کرونباخ و هم چنین تعیین ضریب Inter Class Coefficient (ICC) استفاده شد.

ضریب آلفای کل ابزار ۰/۹۲ و میزان ICC کل ابزار ۰/۹۴ بود. پس از دریافت مجوزهای لازم از دانشجویان ترم دوم به بعد جهت شرکت در این پژوهش دعوت به عمل آمد. پس از آن توضیحات لازم در زمینه نحوه کار و هدف از انجام پژوهش به دانشجویان هر کلاس ارائه شد. با کسب رضایت از نمونه‌های شرکت‌کننده در پژوهش، پرسشنامه‌ها بین دانشجویان توزیع شد و در فاصله زمانی ۳۰ دقیقه تا یک ساعت توسط گروه هدف در هر کلاس تکمیل شد. نمونه‌گیری در طول ماه مهر سال ۹۲ انجام گردید. در این مطالعه کلیه دانشجویان پرستاری دانشکده شهید بهشتی رشت به تعداد ۲۷۸ نفر به روش سرشماری در مطالعه شرکت داده شدند. از این تعداد ۲۱ نفر به دلیل اشتغال به کار پرستاری، ۵ نفر به علت آنکه دانشجوی مهمان و انتقالی بودند و ۴۱ نفر هم به دلیل عدم تمایل به شرکت در مطالعه و عدم حضور در زمان نمونه‌گیری از مطالعه خارج شدند. بدین ترتیب کلیه نمونه‌های مورد پژوهش در زمان گردآوری اطلاعات ۲۱۱ نفر از ۲۷۸ نفر یعنی (۰/۷۵/۸) کل دانشجویان پرستاری مقطع کارشناسی پیوسته شاغل به تحصیل در دانشکده در مطالعه شرکت کردند. پس از جمع‌آوری اطلاعات داده‌ها وارد نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ گردید و جهت ارتباط عوامل فردی و اجتماعی با متغیر اجتماعی شدن حرفه‌ای با توجه به توزیع نرمال داده‌ها از آزمون‌های تی مستقل، پیرسون، آنالیز واریانس یک طرفه و توکی استفاده شد.

نتایج

اکثریت واحدهای مورد پژوهش مؤنث (۰/۶۶/۴) و مجرد (۰/۸۸/۲) بودند. اکثریت افراد در سن ۲۱ سالگی قرار داشتند. اکثریت (۰/۵۷/۸) با خانواده و در شهر (۰/۵۹/۷) زندگی می‌کردند و اکثریت آنان دارای ساختار خانواده از نوع هسته‌ای (۰/۹۲/۴) بودند. شغل پدر اکثریت افراد آزاد (۰/۵۷/۸) و مادر خانه‌دار (۰/۸۶/۳) و سطح تحصیلات پدر اکثریت دیپلم (۰/۴۱/۷) و سطح تحصیلات مادر نیز دیپلم (۰/۵۳/۱) بود. اکثریت دانشجویان سابقه کار دانشجویی (۰/۸۸/۲) نداشتند. اکثریت مدرک بالاتر از دیپلم متوسطه قبل از ورود به رشته پرستاری نداشتند (۰/۹۵/۷) و الگوی

اکثریت افراد مدرسین بالینی (۰/۴۴/۱) بودند. اکثریت افراد قبل از ورود به رشته پرستاری، اطلاعات راجع به پرستاری (۰/۵۹/۷) داشتند. در اکثریت واحدهای مورد پژوهش واقعیت‌های موجود با تصویر ذهنی قبلی آنان تطابق نداشت (۰/۵۸/۸). سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای واحدها به تفکیک حیطة‌ها به قرار زیر بود:

در حیطة ارزش‌گذاری و شناخت از حرفه ۸۱/۵ درصد (۱۷۲ نفر)، حیطة مهارت‌های حرفه‌ای ۷۹/۱ درصد (۱۶۷ نفر)، حیطة مدیریت و سیاست‌های سازمانی ۵۱/۷ درصد (۱۰۹ نفر) و در حیطة ارتباطات بین فردی ۶۶/۸ درصد (۱۴۱ نفر) از سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای خوب برخوردار بودند (جدول شماره ۱).

در ارتباط با سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای واحدهای مورد پژوهش نتایج نشان می‌دهد که در بررسی کلی اجتماعی شدن حرفه‌ای، ۴۰ نفر (۰/۱۹) در سطح متوسط و اکثر نمونه‌های مورد پژوهش (۰/۸۱) از سطح خوبی برخوردار بوده و هیچ یک از واحدهای مورد پژوهش در سطح ضعیف قرار نداشتند.

بعلاوه آزمون تی مستقل نشان داد که ارتباط آماری معناداری بین سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای واحدهای مورد پژوهش با عواملی از قبیل تأهل ($p=0/045$)، کار دانشجویی ($p=0/031$)، داشتن اطلاعات راجع به حرفه پرستاری قبل از ورود به رشته ($p=0/0001$)، منطبق بودن تصویر ذهنی قبلی از این حرفه با واقعیت‌های موجود ($p=0/0001$) وجود داشته است. آزمون توکی نیز نشان داد که ارتباط آماری معناداری بین سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای واحدهای مورد پژوهش با عواملی از قبیل تحصیلات مادر ($p=0/023$)، مدرسین نظری ($p=0/0001$)، مدرسین بالینی ($p=0/032$)، علاقه به رشته ($p=0/0001$) وجود داشته است و بر اساس نتایج آزمون پیرسون ارتباط آماری معناداری بین سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای واحدهای مورد پژوهش با عامل سن ($p=0/029$ ، $t=0/151$) وجود داشت و آزمون تجزیه واریانس یک طرفه نیز ارتباط آماری معناداری بین سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای واحدهای مورد پژوهش با عامل

محل سکونت خانواده ($P=0/04$) نشان داد. در حالیکه بین اجتماعی شدن حرفه‌ای با عواملی از قبیل جنس، ساختار خانواده، شغل پدر و مادر، داشتن مدرک بالاتر از دیپلم قبل از ورود به این رشته، محل سکونت دانشجو و عامل ترم تحصیلی وی ارتباط آماری معناداری وجود نداشته است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان می‌دهد که سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان در دو حیطة ارزش‌گذاری و شناخت از حرفه دارای وضعیت مطلوب و در دو حیطة مدیریت و سیاست‌های سازمانی و حیطة ارتباطات بین فردی دارای وضعیت نامطلوب می‌باشد. در همین راستا نتایج مطالعه Seada نشان داد که میانگین نمرات اجتماعی-شدهای حرفه‌ای دانشجویان در حیطة ارزش‌گذاری و شناخت از حرفه و مدیریت و سیاست‌های سازمانی دارای بیشترین میانگین نمره و در حیطة ارتباطات بین فردی و مهارت‌های حرفه‌ای دارای کمترین میانگین نمره می‌باشد (۹). همچنین در بررسی کلی سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای، نتایج نشان می‌دهد که اکثریت واحدهای مورد پژوهش از وضعیت مطلوبی برخوردار می‌باشند. در همین رابطه شهیم نیز مطالعه‌ای تحت عنوان سطح اجتماعی-شدهای دانشجویان پرستاری در تبریز انجام داده است که نتایج نشان داد سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان در سطح مناسبی قرار داشت (۲). همچنین در مطالعه‌ای که توسط Toit با هدف تعیین سطح اجتماعی-شدهای دانشجویان پرستاری در کشور استرالیا انجام گرفت، نتایج بیانگر آن بود که سطح اجتماعی شدن حرفه-ای ۱۱/۶ درصد از نمونه‌ها کمتر از حد متوسط، ۸۱/۵ درصد آنها بالاتر از حد متوسط بوده و ۶/۹ درصد نمونه‌ها از سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای خیلی زیادی برخوردار بودند (۱۶). پژوهشگر بر این اعتقاد است، با توجه به اینکه در این پژوهش سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری در سطح خوبی می‌باشد، بنابراین برنامه‌های آموزش پرستاری باید به گونه‌ای باشد تا با مساعد کردن زمینه برای استفاده بهینه از منابع موجود و ارتقاء مواردی

مانند درک از حرفه پرستاری، مدیریت و حمایت‌های خدمات پرستاری، شرایطی را فراهم نمایند تا سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری در هر دوره راه، جهت ایفای نقش‌های حرفه‌ای خود و تحقق رسالت نظام سلامت در سطح خوبی حفظ نمایند. همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که اکثریت افراد قبل از ورود به رشته پرستاری اطلاعات راجع به حرفه پرستاری داشتند و به دلایل قبولی در رشته، علاقه به رشته و آینده شغلی در این رشته وارد شده‌اند که تا حد زیادی با نتایج مطالعه‌ای که توسط اسدزاده و همکاران تحت عنوان میزان انگیزه دانشجویان پرستاری نسبت به انتخاب رشته تحصیلی خود انجام شده است؛ همخوانی دارد. در این پژوهش نتایج نشان داد که دانشجویان بیشتر با انگیزه‌های درونی (علاقه به رشته، علاقه به فعالیت‌های درمانی، امکان خدمت نوع دوستانه، امکان تکامل شخصیت، امکان کار با دست و توجه به نیاز جامعه) به این رشته وارد شده اند (۱۷).

در این پژوهش اکثریت واحدهای مورد پژوهش مدرسین بالینی را به عنوان الگوی خود قرار داده بودند. در همین رابطه Brown و همکاران نیز ضمن تأکید بر اینکه در شکل‌گیری و تکامل فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری، اساتید بالینی نقش مهمی را ایفا می‌کنند، شرایط محیط یادگیری، کارکنان و پرستاران شاغل در بخش‌ها و دانشکده محل تحصیل را نیز در اجتماعی شدن حرفه‌ای آنان مؤثر می‌دانند (۱۸). بنابراین می‌توان این گونه اذعان داشت که نقش الگویی سبب ورود و ماندگاری پرستاران در این حرفه خواهد شد (۱۹). همچنین در اکثریت دانشجویان واقعیت‌های موجود با تصویر ذهنی قبلی آنان از این رشته تطابق نداشت. همانگونه که Price نیز از عمده دلایل افزایش تمایل به کناره‌گیری از شغل پرستاری در اولین سال تجربه حرفه‌ای را مغایرت و عدم تطابق بین محیط حرفه‌ای با شرایط و امکاناتی که دانشجوی پرستاری در آن رشد یافته و تحصیل کرده است مطرح می‌نماید (۱۲). در این رابطه Tsai و Feng نیز معتقدند زمانی که کارآموزان کار خود را بعنوان یک پرستار آغاز می‌کنند، با تناقض نقش آرمانی و

دانشجوی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شیراز انجام شده بود؛ همخوانی دارد. چون نتایج مطالعه آنان نشان داد، دانشجویانی که با اعضای خانواده خود زندگی می‌کردند، از سطح اجتماعی‌شدن بالاتری بهره‌مند بودند (۲۱). به نظر پژوهشگر نیز تفاوت فرهنگی بین دانشجویانی که در شهر، شهرستان و روستا زندگی می‌کنند؛ وجود دارد. بطوریکه دانشجویانی که در شهر زندگی می‌کنند، به دلیل مواجهه بیشتر با عوامل تأثیرگذار بر اجتماعی‌شدن حرفه‌ای، دارای میانگین نمره بالاتری شده باشند.

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که تنها اختلاف معنی‌دار در حیطه مهارت‌های حرفه‌ای در متغیر سطح تحصیلات مادر دیده می‌شود. که با نتایج مطالعه Seada و Sleem همخوانی دارد (۹). در این راستا پژوهشگر معتقد است با توجه به اینکه تنها اختلاف معنی‌دار در سطح تحصیلات مادر و بین سطح دیپلم و زیر دیپلم دیده می‌شود، می‌توان اینگونه تفسیر نمود که شاید به این دلیل که مادر در تربیت فرزندان نقش اصلی را ایفا می‌کند و به طور کلی زمان بیشتری را با فرزندان می‌گذراند، لذا می‌تواند نقش بارزی در اجتماعی‌شدن حرفه‌ای فرزندان داشته باشد.

نتایج بدست آمده از این مطالعه نشان می‌دهد که در حیطه ارزش‌گذاری و شناخت از حرفه و در حیطه مدیریت و سیاست‌های سازمانی و همچنین به طور کلی اختلاف آماری معنی‌داری بر حسب وجود یا عدم وجود کار دانشجویی دیده شده است. در این رابطه نیکبخت نصرآبادی و همکاران در مطالعه‌ای تحت عنوان تجارب حرفه‌ای‌شدن پرستاران در آغاز ورود به مرحله بالینی پرستاری در ایران به این نتیجه دست یافتند که کارآموزی به مقدار زیادی دانشجویان را با محیط واقعی آشنا ساخته و در مسیر حرفه‌ای شدن اثرات مثبتی داشته است. این مواجهه قبلی با محیط بالینی استرس و اضطراب ناشی از کار مستقل آنان را به عنوان یک پرستار مسئول در بخش-ها بعد از فارغ‌التحصیلی کاهش نداده است. آنان تجربه تنش و اضطراب در ابتدای کار حرفه‌ای خود و در آغاز ورود به محیط حرفه‌ای را به اتفاق گزارش نموده‌اند (۷).

نقش واقعی‌شان مواجه می‌شوند که این امر موجبات نگرانی آنان را فراهم می‌آورد. لذا در این شرایط پراسترس، غالباً آنها به جای اینکه برای سازگاری مبارزه کنند، بطور مکرر از موقعیت ایجاد شده، گریزانند (۱۳). بنابراین عدم آمادگی دانش‌آموختگان پرستاری برای گذر به نقش حرفه‌ای خود و ورود به محیط بالین، موجب بروز واکنش-های نامطلوبی در ابعاد جسمانی و روانی آنان می‌شود. لذا برنامه‌های آموزشی باید زمینه‌های علمی و مهارت‌های بالایی را مطابق با نیازهای جامعه و حرفه در دانش‌آموختگان ایجاد نمایند (۲).

نتایج نشان می‌دهد که میانگین نمره کلی سطح اجتماعی‌شدن واحدهای مورد پژوهش و میانگین نمره حیطه مدیریت و سیاست‌های سازمانی در دانشجویان مجرد و متأهل از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. در همین رابطه نتیجه مطالعه Foster و Biddle نشان داد که شاخص وضعیت تأهل در این زمینه معنی‌دار می‌باشد (۲۰). به عقیده پژوهشگر ازدواج و وضعیت تأهل ثمرات بسیاری دارد که یکی از آنان اجتماعی‌شدن فرد است. به این دلیل که مسئولیت‌پذیری در مقابل دیگران باعث رشد اجتماعی فرد شده و شخصیت فرد را به پختگی می‌رساند.

بر اساس نتایج، تنها متغیر سن با حیطه مهارت‌های حرفه‌ای از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد و با مطالعه Brown و همکاران همخوانی دارد (۲۱). به نظر می‌رسد که با افزایش سن، دانشجویان مهارت‌های ارتباطی لازم برای حضور در اجتماع را یاد گرفته و می‌توانند به شیوه درستی رفتار کنند. به زبانی دیگر با افزایش سن، آنان بیشتر اجتماعی می‌شوند. بنابراین یکی از دلایلی که می‌تواند سبب ایجاد رابطه ضعیف بین سن و اجتماعی‌شدن حرفه-ای شده باشد، قرار داشتن اکثریت دانشجویان، در محدوده سنی پایین است، لذا تحقیقات در طیف وسیع‌تر سنی پیشنهاد می‌گردد.

نتایج بدست آمده از این مطالعه نشان می‌دهد در حیطه مهارت‌های حرفه‌ای و هم چنین نمره کلی اختلاف آماری معنی‌داری در نمرات بر حسب محل سکونت خانواده وجود دارد. که با مطالعه رامبد و همکاران که بر روی ۸۷

باتوجه به اینکه بخش زیادی از رشته پرستاری را آموزش بالینی و کار بالینی به خود اختصاص می‌دهد، انتظار می‌رود که با انجام کار دانشجویی و فعالیت در بالین و حتی سیستم آموزشی، دانشجویان در حرفه خود بیشتر اجتماعی شوند.

نتایج نشان داد که در حیطه ارزش‌گذاری و شناخت از حرفه، حیطه مهارت‌های حرفه‌ای و همچنین به‌طور کلی اختلاف آماری معنی‌داری از نظر وجود مناسب‌ترین الگوی حرفه‌ای دیده می‌شود. مطالعه‌ای توسط Brown و همکاران نشان داد که حضور مربی بالینی به عنوان یک نقش الگویی برای دانشجویان ضروری می‌باشد. مربی بالینی توانمند می‌تواند دانشجویان را در مسیر حرفه‌ای شدنشان پشتیبانی نماید (۱۸).

نتایج نشان می‌دهد که میانگین نمره اجتماعی-شدن حرفه‌ای به تفکیک حیطه‌ها و به طور کلی در دو گروه بله و خیر از نظر منطبق بودن تصویر ذهنی قبلی از این حرفه با واقعیت‌های موجود دارای ارتباط معنی‌دار می‌باشد. این نتایج با مطالعه Bisholt تحت عنوان تجربه یک برنامه مقدماتی در اجتماعی‌شدن حرفه‌ای فارغ-التحصیلان جدید همخوانی دارد. که در آن اغلب مرحله گذر از دانشجوی پرستاری به پرستار فارغ‌التحصیل به عنوان مرحله فوق‌العاده و فعال بیان شده و از آن به عنوان یک شوک حقیقی یاد شده است (۶). پژوهشگر معتقد است که هر چقدر تفاوت بین آنچه در دانشگاه تدریس می‌شود و آنچه در بالین دانشجویان با آن روبرو می‌شود؛ کمتر باشد، دانشجویان بیشتر رشته خود را درونی کرده و آن را به عنوان بخشی از هویت خود برمی‌گزینند. بنابراین دانشگاه‌ها و مسئولین باید بکوشند هرچه بیشتر در راستای استاندارد سازی مراکز بالینی قدم بردارند.

نتایج بیانگر آن است که در حیطه ارزش‌گذاری و شناخت از حرفه، حیطه مدیریت و سیاست‌های سازمانی، حیطه ارتباطات بین فردی و به طور کلی اختلاف آماری معنی‌داری از نظر دلایل انتخاب رشته پرستاری به عنوان حرفه، دیده می‌شود. در همین راستا نتایج مطالعه اسدزاده و همکاران در زمینه میزان انگیزه دانشجویان پرستاری

نسبت به انتخاب رشته تحصیلی خود در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل نشان داد که در رابطه با میزان انگیزه، علاقه‌مندی به فعالیت‌های درمانی اولین انگیزه انتخاب رشته‌ی پرستاری بوده است. خدمت به مردم و توجه به نیازهای جامعه در رتبه‌های بعدی قرار داشت و در میان انگیزه‌های بیرونی روشن بودن وضعیت استخدام در آینده اولین انگیزه انتخاب رشته‌ی پرستاری بود (۱۷). به نظر پژوهشگر افراد به دلایل مختلفی از جمله علاقه، آینده شغلی، پیشنهاد اطرافیان می‌توانند رشته پرستاری را برگزینند. اما هرکدام از این دلایل دارای درجه تأثیر متفاوتی بر روی اجتماعی‌شدن حرفه‌ای و ماندگاری در این حرفه می‌باشند که از نظر پژوهشگر علاقه به رشته، ثبات در آینده شغلی و وضعیت استخدامی مهم‌ترین این عوامل می‌باشد. زیرا علاقه ارتباط مستقیمی با یادگیری دروس نظری و مهارت‌های بالینی و در نتیجه همکاری شغلی در محیط کاری دارد که پیامد همه اینها اجتماعی‌شدن فرد در حرفه پرستاری می‌باشد.

از محدودیت‌های پژوهش می‌توان به شرایط فردی (جسمانی- روانی) دانشجویان که در زمان پرکردن پرسشنامه اشاره نمود که می‌تواند بر تکمیل ابزار مورد نظر تأثیر بگذارد. همچنین نوع شخصیت دانشجویان نیز بعنوان یک عامل تأثیرگذار بر نتایج که کنترل آن امکان-پذیر نبوده است از محدودیت‌های پژوهش محسوب می‌گردد.

تشکر و قدردانی

این مقاله بخشی از پایان‌نامه کارشناسی ارشد و طرح تحقیقاتی مصوب با شماره ۹۰۲۱۲۴ مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت دانشگاه علوم پزشکی گیلان می‌باشد. بدین وسیله نویسندگان مراتب سپاس خود را از این مرکز جهت تقبل بخشی از هزینه‌های این پژوهش و از همکاران گرامی و آن دسته از دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت که در کسب اطلاعات پژوهشی ما را یاری نمودند؛ ابراز می‌دارند.

جدول شماره (۱): توزیع فراوانی سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای واحدهای مورد پژوهش به تفکیک حیطه‌ها

حیطه ها	نمره	درصد	میانگین نمره	انحراف معیار
حیطه ارزش‌گذاری و شناخت از حرفه	ضعیف	۱	۰/۵	۱۲
	متوسط	۳۸	۱۸	۳۲/۱۸
	خوب	۱۷۲	۸۱/۵	۴۴/۶۶
	جمع	۲۱۱	۱۰۰	۴۲/۲۶
حیطه مهارت‌های حرفه‌ی	ضعیف	۰	۰	.
	متوسط	۴۴	۲۰/۹	۷۲/۹۸
	خوب	۱۶۷	۷۹/۱	۹۳/۰۲
	جمع	۲۱۱	۱۰۰	۸۸/۸۴
حیطه مدیریت و سیاست‌های سازمانی	ضعیف	۱	۰/۵	۱۶
	متوسط	۱۰۱	۴۷/۹	۲۹/۳۶
	خوب	۱۰۹	۵۱/۷	۳۸/۳۲
	جمع	۲۱۱	۱۰۰	۳۳/۹۲
حیطه ارتباطات بین فردی	ضعیف	۰	۰	.
	متوسط	۷۰	۳۳/۲	۹/۱
	خوب	۱۴۱	۶۶/۸	۱۲/۵۲
	جمع	۲۱۱	۱۰۰	۱۱/۴۶

References:

- 1-Dinmohammadi M, Rafiei F, Peirovi H, Mehrdad N. The concept Analysis of Professional socialization in nursing: Rodgers development. Nursing and Midwifery Journal of Tehran Univercity.2010; 16(2):15-28. Persian.
- 2-Shahim A, Lotfi M, Rahmani A. Nursing students professional socialization in Tabriz University od medical scinces. Tabriz Nursing and Midwifery Journal. 2010;20(5):19-25. Persian.
- 3-Page G. Profesional socialization of valuation students:What the literature says. proceedings 10th practice Rim real estate society conference. Australia: School of international Business, Division of Business and Enterprise, University of south Australia; 2004.p.1-16. Available from: http://www.prres.net/Papers/Page_Professional_socialization_of_valuation_students.pdf
- 4-Melrose S, Miller J, Gordon K, Jansen K J. Becoming Socialized into a New Professional Role: LPN to BN student Nurses Experiences with Legitimation. Nursing Research and Practice.2012; 2012(2012):1-8.
- 5-khademian Z, Sharif F. Nursing Students' Initial clinical Experiences. Nursing research.2013; 7(26):23-33. Persian.
- 6-Bisholt BKM. The professional socialization of recently graduated nurses-Experiences of an introduction program. Nurse Education Today.2012; 32(3):278-282.
- 7-Nikbakht nasr abadi A, Parsa yekta Z, Seif H, Rasool zade N. Experiences of professionalization of nurses at the beginning of Entry to clinical nursing phase in Iran. Hayat.2006;11(3-4):5-18. Persian.
- 8-Adib hajbagheri M, Salsali M, Ahmadi F. Clinical Decision-making: a Way to professional Empowerment in Nursing.Iranian Journal of Medical Education. 2004;10(82):3-13. Persian.
- 9-Seada A, Sleem W F. Professional socialization Process and Acquisition of professional Nursing values among Undergraduate Nursing Students. Journal of American Science.2012; 8(4):678-687.
- 10-Taylor HR,Westcott E, Bartlett HP. Measuring The Socialization of Graduate and Diplome nurses using The crown Role orientation Scale. Journal of Advanced nursing. 2001;33(1):21-22.
- 11-Waugaman WR, LohrerDJ. From Nurse to Nurse Anesthetic:The Influence of Age and Gender on Professional Socialization and Career Commitment of Advanced Practice Nurses. Journal of Professional Nursing.2000; 16(1):47-56.
- 12-Price SL. Becoming a nurse : a meta-study of early professional socialization and career choice in nursing. Journal of Advanced nursing.2008;65(1) ;11-19.
- 13-Feng RF,Tsai YF. Socialization of new graduate nurses to practicing nurses. Journal of Clinical Nursing.2011; 21:13-14.
- 14-Condon E, Shartz HN. Socialization of Japanese Nursing Students. Nursing Education Research.2010; 31(3):167-170.
- 15-Chao GT, O'leary-kelly AM, Wolf S, Klein HJ, Gardner PD. Organizational Socialization: Its content and Consequences. Journal of applied psychology.1994;79(5):730-743.
- 16-Toit D. A sociological Analysis of the Extent and Influences of professional Socialization on the Development of Analysis Among Nursing Student at Two Univercity in Brisbane,Australia. Journal of Advanced Nursing.1995; 21: 64-171.
- 17-Asadzadeh F, Mostafazadeh F, Sadeghi S. A Survey of the Motivation of Nursing Students toward Their Field of Study Selection. Journal of Health and caring.2012; 12(1,2):9-15. Persian.
- 18-Brown j, Stevens J, Kermode S. Supporting student nurse professionalization:The role of clinical Teacher. Nurse education today.2012;32(5):606-610.
- 19-Azimi lolati H, Ashk torab T, Bagheri nesami M, Bagher zade ladari R. The experiences of professional communication Employed nurses in educational hospitals : A Phenomenology research. Journal of Mazandaran Medical science university.2011; 21(85):108-125. Persian.
- 20-Foster S, Biddle C. Self-esteem in nurse anesthesia students: A national investigation. Journal of Allied Health. 1987;16: 41-48.
- 21-Brown j, Stevens J, Kermode S. Measuring student nurse professional socialization:the development and implementation of a new instruments. nurse education today. 2012; 33(6):1-9.
- 22-Rambod M, Ghodsbin F, Beheshtipour N, Raieyatpishhe AA, Mohebi Noubandegani Z, Mohammadi-Nezhad A. The Relationship Between Perceived Social Support and Quality of sleep in Nursing Students. Iran Journal of nursing.2012;25(79):12-23.

Survey of Nursing Students Professional Socialization in the Guilan University of Medical Sciences

By: Bishive moghaddam S¹, Mousavi S^{2*}, Majde Teimouri Z(R)³, Ghanbari Khanghah A⁴, Kazemnezhad Leili E⁵

1- Nursing (MSN), Rasht 17 Shahrivar Medical Educational Center, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran

2- Department of Nursing (Medical-Surgical), Instructor, School of Nursing and Midwifery, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran

3- Department of Nursing (Medical-Surgical), Instructor, School of Nursing and Midwifery, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran

4- Department of Nursing (Medical-Surgical), Associate Professor, Social determinants of Health Research Center (SDHRC), School of Nursing and Midwifery, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran

5- Bio-statistics, Associate professor, Social Determinants of Health Research Center (SDHRC), School of Nursing and Midwifery, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran

Received: 2014/03/09

Accepted: 2014/08/09

Abstract

Introduction: The professional socialization is the process of which the individual gain values , norms, behaviors and social skills relevant to a profession and internalize a sense of identity to a specialized field. Therefore, the process begins at the first step of the nursing education program and continues with completion of nursing education till entering into the work place. Thus, the formation of nursing as a occupation takes place through professional socialization of individuals.

Objective: This study is done with the aim of assessment of professional socialization level among nursing students at Guilan University of Medical Sciences.

Methods: A cross sectional descriptive analytical approach was adopted. Participants were all nursing students at the faculty of Shahid Beheshti in Rasht. In total 211 students were chosen. Sampling was conducted with census. The instrument used was a Researcher made questionnaire that from the statements contained in the instruments by Shahim, and some of the items offered by Chao et al were given to samples. The data was analyzed with descriptive and inferential statistics (Independent T test, correlation Pearson coefficient, one way ANOVA, post Hoc Tukey).

Results: The finding of the study showed weak level (0%) and 40 students (19%) were in moderate level and most of the samples (81%) were in good level of professional socialization. In general, professional socialization had a statistically significant relationship with factors such as marital status ($p=0.045$), age ($p=0.029, r=0.151$), family residence ($p=0.04$), maternal education ($p=0.023$), student work ($p=0.031$), theoretical instructor ($p=0.0001$), clinical lecturer ($p=0.032$), having information about the nursing profession before entering the field ($p=0.0001$), compliance between previous image and existing realities ($p=0.0001$), interest in the course ($p=0.0001$).

Conclusion: From the research findings, the level of professional socialization of nursing students is acceptable. Recognition of the professional status can draw authorities' attention to provide opportunities for greater autonomy in practice and systematic holistic nursing care situations.

Keywords: Socialization, Nursing Students, Nursing Education

*Corresponding Author: Saghi Mousavi, Rasht, School of Nursing and Midwifery
Email: saghi_m80@yahoo.com